

Мајор **ФРАНЦ СМОЛЕ**

## **ПЕШАДИЈА КАО ЈЕЗГРО ПОКРЕТНИХ ОДРЕДА ЗА ЗАПРЕЧАВАЊЕ**

Иако данас, поред артиљерије, постоје многобројна средства за борбу против тенкова, ипак су противтенковске мине још увек остале снажно средство за заустављање непријатељских тенкова. Поред материјалног, оне имају и јако морално дејство, те од њих и даље стрепе тенкисти свих армија.

Истина, њихова примена има и једну слабу тачку, наиме ту да је за сигурно запречавање једног правца потребна огромна количина ПТ мина. На пример, да би се сигурно запретила тенкопролазна зона на маневарском земљишту ширине 50 км, према садашњим гледиштима, било би потребно 100.000 до 200.000 ПТМ, а то је око 500 тона експлозива. Због тога се нужно појављује потреба да се тим средствима врши маневар, и то углавном из два разлога. Први је у томе што тих средстава неће бити увек у довољној количини, тако да ће се један њихов део морати остављати у резерви, да би се поставила минска поља на правцу надирања непријатељских тенкова у тренутку када се испољи правац њиховог дејства. Други је разлог у томе што увек неће бити довољно времена или снага да се располажуће мине поставе, нарочито приликом извођења динамичних дејстава. А пошто ће, по моме мишљењу, скоро у свакој ситуацији постојати потреба за формирањем покретног одреда за запречавање, то би требало наћи такво решење које би команданту омогућило да у одређеном моменту формира ПОЗ веће јачине него што се досада предвиђало, тако да би за кратко време могао поставити већи број мина и одједном запречити шире просторије на угроженом правцу.

Према садашњим схватањима, језгро покретних одреда за запречавање сачињавају инжињерске јединице, наоружане ПТ минама, експлозивом и мањом количином ПП мина. Поред инжињерије, у њихов састав могу се одређивати и пешадиске јединице (митраљесци, РБ, аутоматичари, а понекад и ПТ оруђа). Начелно се у ПОЗ пешадиског пука одређује пионирски вод ојачан митраљезима, РБ, аутоматичарима, а у ПОЗ пешадиске дивизије пионирски вод до пионирске чете, ојачане, поред напред изнетог ојачања, још и пламенобацачима и ПТ оруђима. Од сваке конкретне ситуације зави-



сиће не само састав ПОЗ-а, већ и то да ли ће бити потребан један или више ПОЗ-ова, јер при одређивању њихове јачине и састава треба имати у виду да они немају задатак само да брзо постављају и премештају мине, већ и да руше објекте и да бране запречена места, тј. да воде борбу са непријатељским тенковима, десантном пешадијом и пионирима. Понекад ће ПОЗ имати задатак само да задржава непријатељске тенкове до доласка противтенковске резерве, а понекад ће морати и дуже времена да самостално води борбу, нарочито у оним случајевима када је ПТР ангажована на неком другом правцу.

Међутим, по моме мишљењу, састав ПОЗ-а требало би изменити на тај начин што његово језгро не би сачињавале инжењерске, већ пешадиске јединице, с тим да би од инжењерије у састав ПОЗ-а, према потреби, улазила само група за запречавање — рушење објеката експлозивом или стручније радове на запречавању. Такав састав ПОЗ-а више би одговарао нашим потребама и приликама, а до таквог закључка можемо доћи и на основу следећег разматрања:

У Народноослободилачком рату наше људство се доста брзо обучавало у постављању противтенковских мина, иако се тадашњи материјални услови за обуку уопште не могу упоредити са данашњим. Иако су се наше диверзантске групе кроз борбену праксу обучавале на заплећеном материјалу, који од раније нису познавале, то их ипак није спречавало да искористе сваку заплећену непријатељску мину. Пред крај рата, код новоформираног инжењерског батаљона 36 дивизије почетком 1944 године, борци из пешадиских јединица оспособљени су у року од једне недеље за успешно запречавање и разминирање не само противтенковских, већ и свих врста противпешадиских мина, чије је постављање знатно сложеније од постављања противтенковских. Тај батаљон је касније са успехом извршавао све задатке запречавања и разминирања за време форсирања Драве и у току даљег наступања до коначног ослобођења земље. На исти је начин, после ослобођења, у саставу 3 армије формиран одред за рашчишћавање минских поља у Срему, Бачкој и Барањи. После обуке од непуних 14 дана, војници одреда, од којих су само неки били делимично обучени у току рата, успешно су извршавали све задатке на проналажењу и чишћењу минских поља која је окупатор оставио као и оних која су биле поставиле јединице наше Армије. Ту је било минских поља немачке, усташке, мађарске, па чак и бугарске војске (у Барањи на левој обали Драве) са свим могућим типовима мина из Другог светског рата. Иако су била постављена по разним системима, ипак су се наши војници снашли и без већих губитака извршили задатак. До сличног закључка, да за обуку у постављању и чишћењу мина није потребан дуг период обуке, дошли бисмо ако бисмо анализирали постанак и развитак и осталих инжењерских јединица у Народноослободилачком рату.

На данашњем степену развоја наше Армије свака пешадиска јединица могла би се обучити за један дан у постављању и скидању противтенковских мина, на начин као што их поставља и скида ПОЗ.



У нужди, то време за обуку могло би се скратити чак и на неколико часова. Разуме се да се то односи само на обуку војника, јер би за обуку старешинског кадра свакако било потребно више времена, нарочито у погледу начина рада ПОЗ-а, избора ПТ линија, њиховог уређења, итд. То значи да би се пешадиске јединице, и у случају да нису обучене за време мира у постављању противтенковских минских поља, у потребном обиму могле обучити и за време рата, јер је сам начин постављања ПТ мина сасвим прост (пошто није потребно поствљање допунских упаљача, нити њихово постављање по координантном систему, већ се разбацују на два до пет корака и према могућности копавају).

Иако пешадиске јединице у улози резерве, начелно, имају основни задатак да активно дејствују, а не да воде борбу са тенковима, ипак би командант, у случају потребе, увек могао, а вероватно и хтео, да од те резерве одвоји један део за заустављање тенкова који би надирали. Тада би та резерва у целини и даље имала као свој основни задатак активно дејство, с тим што би њен одређени део био ангажован у борби са тенковима, нарочито онда када се њихов продор не би могао спречити противтенковском резервом. То значи да би тај део пешадиске резерве вршио све припреме за дејство у улози ПОЗ-а, тј. све оно што су досада вршиле инжињерске јединице. Он би после завршене акције, која не траје дуго времена, и даље остао у рукама команданта као резерва за активно дејство. С друге стране, када би пешадиске јединице биле обучене у постављању ПТ мина, командант би имао могућност да према ситуацији одлучи да ли ће формирати ПОЗ или ће задатак ПОЗ-а дати резерви. А то значи да пешадиска резерва, због употребе једног свог дела, не би много губила од своје основне улоге, тј. активног дејства.

Садашње могућности за формирање ПОЗ-ова од инжињерских јединица врло су мале. Као што смо видели, у пешадиском пуку потребно је до вода, у пешадиској дивизији до чете, а у корпусу до једног ижињерског батаљона. Питање је да ли те јединице не би биле потребније за друге, стручније, инжињерске задатке (на пример, за рушења, за обезбеђење преласка преко река, за оправку комуникација, и сл.). Њихове могућности запречавања, према садашњој јачини јединица у саставу ПОЗ-а, прилично су мале, нарочито по пешадиским пуковима. Ако имамо у виду да један пионирски вод, у улози ПОЗ-а пешадиског пука, може одједном да запречи око 200 м земљишта, тј. да заустави надирање свега 4—6 тенкова у борбеном поретку, онда се поставља питање да ли је оправдано формирати ПОЗ такве јачине и у случају када постоје велике ширине тенкопролазног земљишта. Употребом дела пешадиске резерве у улози ПОЗ-а добиле би се много веће могућности. Тако би, на пример, у пешадиском пуку само једна стрељачка чета могла запречити одједном око пола километра тенкопролазног земљишта, док би у пешадиској дивизији један пешадиски батаљон, у улози ПОЗ-а, могао одједном запречити и око 1,5 км. У корпусу би се према потреби могао употребити и читав пешадиски пук у улози ПОЗ-а, који би за



један до највише два часа могао запречити неколико километара земљишта (не рачунајући потребно време за долазак до ПТ линије), и на истом месту водити активну борбу. Тиме би се много добило у погледу упорније борбе са тенковским јединицама, нарочито у оквиру пешадиске дивизије, корпуса и већих формација, а тада би постојала и већа вероватноћа заустављања непријатељских тенкова.

Али, основна улога ПОЗ-а није само заустављање тенкова, већ и активна борба са њима, њихово уништење, па и уништење пешадије која их прати. Те задатке много лакше решавају пешадиске јединице, јер за то имају потребно наоружање. Међутим, досада смо инжињерске јединице у улози ПОЗ-а за те задатке ојачавали ми-траљезима, ручним бацачима и стрељачким деловима. При томе нисмо много мислили одакле ћемо узети та средства. Ако бисмо их узели од пешадиске резерве или од јединица из прве линије, онда оне много губе од своје ватрене моћи, јер им се одузимају баш она средства која су им неопходно потребна за активна дејства. Зато се при решавању задатака често практиковала употреба ПОЗ-а састављеног само од инжињерских јединица, чиме је сам ПОЗ много губио од своје вредности. Али, ако би се пешадиске јединице употребиле као основно језгро ПОЗ-а, онда би се, свакако, повећала и његова хомогеност, а тиме би се осигурао и његов већи успех.

У будућем рату ће инжињерске јединице вероватно добијати све више задатака који се односе на израду, оправку и одржавање комуникације, мостова и аеродрома, нарочито због све веће механизације армије, све већих материјалних потреба за фронт, као и због дејства непријатељске авијације на комуникације. У рату у Кореји инжињерске јединице Америчке армије углавном су и употребљаване за напред изнете радове. Тамо су и противтенковске и противпешадиске мине постављале саме пешадиске јединице и у оквиру пешадије обучени специјалисти. Треба имати у виду да ће инжињерске јединице вршити и сва запречавања тамо где је потребна већа сигурност, као што је постављање мина изненађења, рушења објеката експлозивом, итд. Зато увек долазимо до истог закључка, наиме да имамо мало инжињерских јединица, нарочито код одбране на широком фронту и маневарске одбране. Због тога би требало или повећати број инжињерских јединица или неке задатке пренети на остале родове, као што је део тих задатака у Америчкој армији већ пренет на пешадиске јединице, тако да није било потребе да се инжињерске јединице повећавају у таквом обиму.<sup>1)</sup>

Према томе, ако би се пешадиске јединице обучиле у постављању противтенковских мина, онда не би требало много повећавати

<sup>1)</sup> Engineer Field Manual-Operation of engineers units, тачка 9, под б) гласи:

„Целу организацију (тј. фортификациску — прим. С. Ф.) на земљишту, укључујући маскирање и постављање минских поља за блиску борбу, нормално врше трупе које поседају те положаје. Инжињерске трупе дају неопходан материјал, технику, савете и помоћ. Инжињерске трупе употребљавају се за израду препрека на истуреним крилима и у позадини, као и за радове од значаја за целу јединицу, или извршавају радове који захтевају већу стручност“.



број инжењерских јединица, и поред све већег техничког развоја наше Армије. Сем тога, тако обучене пешадиске јединице, могле би успешније самостално водити борбу са непријатељским моторизованим и тенковским јединицама, а нарочито онда када би њихове резерве, или њихов део, биле моторизоване.

Кад би језгро ПОЗ-а образовале пешадиске јединице, онда би инжењерци вршили обезбеђење његовог покрета и експлозивом рушили поједине објекте. Они би улазили у састав ПОЗ-а само према потреби, тј. ако би било таквих објеката на планираном правцу његове употребе. У многим случајевима, те задатке вршиле би јединице инжењерије које су већ одређене за рушење објеката на том правцу (групе за запречавање), односно за оправку комуникација (одред за оправку и одржавање комуникација).

Према садашњим гледиштима, и противтенковским резервама се придодаје мало инжењерских јединица (обично на дивизион ПТ артиљерије до једног пионирског вода, односно на батерију до одељења). Као што се види, тај мали број инжењераца не би био у стању да потпуно обезбеди дејство противтенковске резерве, тј. да постављањем мина на ПТ линијама заустави надирање тенкова и да их развије. Он би могао само да обезбеди њен покрет. Према томе, то значи да би и противтенковску резерву требало ојачати инжењерским снагама до вода на батерију, да би се на свакој ПТ линији у току борбе могло поставити минско поље. Када би и пешадиске јединице биле оспособљене у постављању противтенковских мина, онда би се и оне могле употребити као ојачање противтенковских резерви за извршење таквих задатака. Тиме би био решен један проблем, о коме се досада није водило довољно рачуна, наиме да у саставу противтенковских резерви нема ко да води борбу са непријатељском пешадијом која прати тенкове, мада је у правилима предвиђено такво ојачавање. Но, и поред тога, у пракси решавања задатака то се обично занемаривало, тако да је ова резерва ојачавана само са нешто инжењерских јединица, којих је при анализи инжењерских задатака било увек мало. Зато би, можда било још повољније решење када би се у формациски састав противтенковске резерве укључиле и потребне пешадиске јединице, које би, поред постављања мина, водиле борбу и са десантном пешадијом. Можда ће неко приговорити, да би то било сувише велико растурање пешадиских јединица. Међутим, у погледу бројног стања, опет би остало све исто, јер би те јединице требало некако створити. Или се мора повећати број инжењерских јединица, или се ти задаци морају пренети на пешадију, као што су урадили Американци. Сматрам да је ово друго решење ипак повољније, јер се тиме добијају веће резерве оспособљених бораца за борбу против тенкова. Сем тога, у овом другом случају, пешадиске јединице се могу користити централизовано и за друге задатке.

Транспортовање мина појављује се као једини проблем при употреби пешадиских јединица у улози ПОЗ-а. Зато би складиште мина морало да буде негде у близини пешадиских резерви, а на кра-



њим отстојањима, у оквиру пешадиског пука, мине би се могле преносити рукама. Сваки војник може понети по две до четири мине (јер је једна ПТ мина тешка свега 6—10 кг). Тако би једна стрељачка чета у оквиру пешадиског пука без неког нарочитог транспорта могла одједном потпуно запречити око 500 м фронта у времену од око 10 минута (не рачунајући потребно време за покрет до места запречавања). На већа отстојања мине и људство требало би транспортовати камионима, као што је то и досада био случај са ПОЗ-ом. Ако би се распологало довољном количином мина, онда би било корисно да се ешелонирају по дубини на појединим ПТ линијама или раскрсницама. У нападу би било довољно да се обезбеди само транспорт мина, јер би њихово постављање могла извршити било која резерва. Али, пошто су ти проблеми организационе природе, јасно је да би се за сваки случај морали конкретно решавати.

И код таквог састава ПОЗ-а и даље би могла остати иста начела за његову примену (благовремено одређивање ПТ линија, по могућству уређење — копање рупа за мине, припремање објеката за рушење, уређивање борбених заклона за дејство, итд.). Према томе, сва разлика била би само у томе што би његово језгро сачињавале пешадиске јединице. Можда му, код таквог састава, више не би одговарао ни назив „ПОЗ“, већ „Пешадиска ПТР“ или неки други, или уопште не би за то требало усвајати неки посебан назив, јер би то био само један од редовних задатака једног дела пешадиских резерви.

Разуме се да такав састав ПОЗ-а не искључује могућност да се у његовој досадашњој улози употребе и инжињерске јединице, кад год се њима располаже. Тиме би се добила само шира могућност покретног запречавања — маневра средствима за запречавање. За наше прилике то би било од посебног значаја при одбрани на широком фронту.

## МАЛА ВОЈНА БИБЛИОТЕКА

### п р и п р е м а

# Уџбеник из математике

за течајеве општег образовања официра ЈНА.

Према одлуци Управе за политичко и просветно васпитање овај уџбеник биће обавезан не само за слушаоце течаја, већ и за наставнике.

Уџбеник припрема колектив наставника Природно-математичког факултета и Велике техничке школе.

Прва свеска уџбеника изаћи ће из штампе 1 септембра ове године.

Цео уџбеник имаће око 200 — 250 страница.

Моле се војне поште и појединци да известе „Војно дело“ о броју потребних примерака како би се одредио тираж.